

Het nieuw vervolgingsstelsel in fiscale zaken

Vijf jaar geleden hadden we de gelegenheid in dit tijdschrift kritiek uit te brengen op het wetsontwerp tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden dat aan bepaalde instellingen van openbaar nut en verenigingen de bevoegdheid toekende als burgerlijke partij in het strafproces op te treden. Dit wetsontwerp is de Wet van 30 juli 1981 geworden.

De regeringsmeerderheid is intussen weliswaar veranderd, doch bewindslieden hebben blijkbaar belangstelling voor vervolgingsmechanismen. Het gaat thans niet meer om benevens het Openbaar Ministerie en de benadeelde andere organismen met een initiatiefrecht in strafzaken te bekleden, doch om het vervolgingsstelsel in fiscale zaken af te bouwen. Deze houding van bewindslieden uit alle politieke richtingen kan wellicht worden uitgelegd in de zin dat de vervolgingen in ons land door de parketten in zelfstandigheid t.a.v. de uitvoerende macht worden uitgeoefend. Het is echter de vraag of dit nog in fiscale zaken zal mogen worden gezegd na de afkondiging op 4 augustus 1986 van de Wet houdende fiscale bepalingen (*B.S.*, 20 augustus 1986) die vrij vlug volgde op neerlegging op 19 juni 1986 van het desbetreffend wetsontwerp in de Senaat (*Parl. St.*, Senaat, 1985-86, nr. 310).

Hoofdstuk III van deze wet houdt verschillende bepalingen in die deze bewerking staven. Die bepalingen hebben betrekking op de vier volgende punten:

1. de bekendmaking van strafbare feiten aan de procureur des Konings;
2. het verplicht advies van de belastingadministratie;
3. het verbod van de belastingambtenaar deel te nemen aan het onderzoek;
4. het verplicht uitstel bij een prejudicieel fiscaal geschil.

Die bepalingen breken volledig met de Wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-'80 en de Wet van 10 februari 1981 betreffende de strafrechtelijke beteugeling van de belastingontduiking, waarvan twee krachtlijnen waren: het herstel van het initiatiefrecht van het Openbaar Ministerie dat hem bij de Wet van 31 december 1926 was ontnomen en de strafrechtelijke beteugeling van alle overtredingen van de fiscale wetboeken gepleegd met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden.

Deze kritiek neemt niet weg dat, uit het oogpunt van het strafrecht waartoe deze bijdrage beperkt is, de nieuwe wet bepaalde positieve aspecten vertoont zoals:

- de opheffing van artikel 100 tweede lid van het Strafwetboek;
- de mogelijkheid die voortaan aan de rechter geboden wordt om de uitspraak op te schorten of om een straf met uitstel uit te spreken;
- de afschaffing van de afwijking op de maximumduur van de vervangende gevangenisstraf.

Deze bepalingen staan in de lijn van de zorg de belastingwetboeken aan te passen aan de algemene beginselen van het gemene strafrecht en kunnen dan ook worden toegejuicht.

1. De bekendmaking van strafbare feiten aan de procureur des Konings

Er wordt afgeweken van artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, naar luid waarvan iedere gestelde overheid, ieder openbaar officier of ambtenaar, die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of van een wanbedrijf, ertoe verplicht is daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings.

Artikel 29 Sv. wordt aangevuld met het volgende lid: 'De ambtenaren van de Administratie der directe belastingen en de ambtenaren van de Administratie van de belasting over de toegevoegde waarde, registratie en domeinen, kunnen echter de feiten die naar luid van de belastingwetten en de ter uitvoering ervan genomen besluiten strafrechtelijk strafbaar zijn niet zonder machtiging van de gewestelijke directeur, onder wie zij ressorteren ter kennis brengen van de procureur des Konings. Dezelfde feiten kunnen door de ambtenaren van de Administratie der bijzondere belastinginspectie niet zonder machtiging van de directeur-generaal van die administratie ter kennis van de procureur des Konings worden gebracht'.

Deze aanvulling moet in verband worden gebracht met het vervolgingsrecht van het Openbaar Ministerie, want aan artikel 350 van het Wetboek van Inkomstenbelastingen¹ wordt een §2 toegevoegd die als volgt luidt: 'Het Openbaar Ministerie kan echter geen vervolgingen instellen, indien het kennis heeft gekregen van de feiten ten gevolge van een klacht of een aangifte van een ambtenaar die niet de machtiging had waarvan sprake is in artikel 29, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering'.

Deze wijzigingen worden gerechtvaardigd door de wil mogelijk misbruik vanwege de belastingambtenaar te vermijden (*Parl. St.*, Senaat, 1985-86, nr. 310/1, p. 26).

De aanvulling van artikel 29 Sv. en van artikel 350 W.I.B. staat in volledige tegenstelling met de wil van de wetgever duidelijk uitgedrukt bij de goedkeuring van de Wet van 8 augustus 1980. Toen werd een amendement naar luid waarvan alle fiscale overtredingen die aanleiding kunnen geven tot strafrechtelijke vervolgingen door de administratie aan de gerechtelijke instanties moeten worden overgemaakt, niet aangehouden (*Parl. St.*, Kamer, 1979-80, nr. 323/73, p. 53) omdat het overbodig werd gevonden aangezien de ambtenaren verplicht zijn vaststellingen van strafbare feiten mede te delen. Nu wordt daarentegen uitdrukkelijk een afwijking aangenomen op artikel 29 Sv., waarvan de oorsprong teruggaat tot artikel 83 van de Code van brumaire Jaar IV. Het is niet van elk belang ontbloot even te zoeken naar het doel van het eeuwenoud artikel 29 Sv.

Artikel 29 Sv. heeft tot doel het Openbaar Ministerie zo volledig mogelijk te informeren. Oudere auteurs leggen er trouwens de nadruk op dat de verplichting van artikel 29 Sv., die zich niet tot opsporingsambtenaren als dusdanig zelfricht², inhoudt dat de mededeling rechtstreeks aan het Openbaar Ministerie ge-

1. Er zal niet verder worden uitgeweid over de wijzigingen van het Wetboek van de B.T.W., der met het Zegel Gelijkgestelde Taksen, der Registratie-, Hypotheek en Griffierechten, der Successierechten en der Zegelrechten die dezelfde wijzigingen ondergaan.

2. HELIE, F., *Traité de l'instruction criminelle*, II, n° 2230.

schiedt en niet aan een officier van gerechtelijke politie van tweede rang, omdat deze officier de zaak toch zou moeten toezenden aan de procureur des Konings, wat onnuttig en schadelijk uitstel zou veroorzaken. Daarenboven moet die mededeling dadelijk gebeuren, omdat anders een onderzoek niet meer zou kunnen slagen.³

De moderne doctrine hecht eveneens groot belang aan de aangifteplicht van de ambtenaren. Procureur-generaal S. Brahy omschreef nog in 1978 in een openingsrede de plicht die op de ambtenaren rust: 'Le fonctionnaire public est tenu d'apporter à l'œuvre de justice et de réparation sociale son concours sans réserve. Investi dans une certaine mesure d'une parcelle de l'autorité publique, par une conséquence nécessaire de la fonction qu'il exerce, il doit prêter aide et assistance aux autres délégués de la puissance publique. On ne comprendrait pas qu'il lui soit permis de celer les crimes et délits parvenus à sa connaissance dans l'exercice de ses fonctions et de se faire ainsi le complice moral des délinquants au lieu d'être l'auxiliaire des magistrats chargés d'exercer la poursuite et la répression'.⁴

Men kan vanzelfsprekend beweren dat artikel 29 Sv. niet strikt wordt nageleefd omdat sedert de afkondiging van het Wetboek van Strafvordering het aantal ambtenaren fel toegenomen is en ook omdat het Openbaar Ministerie thans de opportuniteit van vervolgingen en niet alleen de haalbaarheid ervan beoordeelt, wat maakt dat ambtenaren geneigd zijn geen bericht te geven van feiten die het Openbaar Ministerie toch zal seponeren. Deze evolutie neemt echter niet weg dat het enkel in overeenstemming met het systeem van het strafprocesrecht zou zijn, moest de procureur des Konings de bevoegdheid krijgen de aangifteplicht van de ambtenaren te beperken, desgevallend in overleg met de ambtelijke dienst. Het Openbaar Ministerie is immers de vervolgende instantie en blijft dit (tenminste naar de letter) ook m.b.t. fiscale zaken. Het stemt daarentegen niet met het stelsel van het Wetboek van Strafvordering overeen dat aan de gewestelijke directeur van de Administratie der belastingen en aan de directeur-generaal van de Administratie van de bijzondere belastinginspectie de beslissing wordt overgelaten van welke misdrijven bericht aan het Openbaar Ministerie wordt gegeven.

Het nieuw systeem maakt in feite elk ernstig vervolgingsbeleid totaal onmogelijk. Het Openbaar Ministerie kan zijn taak m.b.t. de uitoefening van de strafvordering slechts naar behoren uitoefenen, zo hij een globaal overzicht van de omvang van de delinquentie ontvangt. Met een kennis van een gedeelte ervan na de tussenkomst van de hiërarchische overheid van de fiscale ambtenaar kan hij zich geen juist beeld vormen omtrent de zwaarwichtigheid van de feiten en de opportuniteit vervolgingen in te stellen.

Rijst nog de vraag — die naar we hopen theoretisch is doch zeker niet uitgesloten is — van fiscale misdrijven mogelijk gemaakt door nalatigheden of onregelmatigheden gepleegd in de betrokken fiscale diensten.

Houdt de voorgestelde bepaling niet het gevaar in dat deze feiten nooit ter kennis worden gebracht van de procureur des Konings? De toegevoegde §2 van

3. CARNOT, *De l'instruction criminelle*, I, article 29, n° 1 en 7.

4. BRAHY, S., 'Dénonciation officielle et dénonciation civique', *R.D.P.*, 1978, 947.968.

artikel 350 W.I.B. ontkracht het principe dat het Openbaar Ministerie de strafvordering ook m.b.t. inkomstenbelastingen uitoefent. Hoe kan immers de strafvordering door het Openbaar Ministerie worden uitgeoefend zo de informatiekanalen naar dit orgaan worden afgesneden? De rechtspraak heeft zeer duidelijk artikel 29 Sv. geïnterpreteerd in de zin dat die bepaling de vertegenwoordiger van de overheid wil aanduiden van wie de instelling van de strafvordering afhangt.⁵ Zo die vertegenwoordiger werkelijk nog het Openbaar Ministerie is, waarom wordt de plicht tot aangifte aan het Openbaar Ministerie dan opgeheven?

2. Het verplicht advies van de belastingadministratie

Aan artikel 350 W.I.B. wordt nog een §3 toegevoegd, dat als volgt luidt: 'Tenzij de procureur des Konings met de feiten bekend is geraakt ingevolge een klacht die is ingediend of een aangifte die is gedaan door ambtenaren van de belastingbesturen van het Ministerie van Financiën die daartoe behoorlijk gemachtigd zijn, moet hij, indien hij een vervolging wil instellen wegens feiten die naar luid van dit Wetboek of van de ter uitvoering ervan genomen besluiten strafrechtelijk strafbaar zijn, het advies van de bevoegde gewestelijke directeur der directe belastingen vragen. De procureur des Konings voegt het feitenmateriaal waarover hij beschikt bij zijn verzoek om advies; de gewestelijke directeur dient binnen vier maanden na de ontvangst van het aan hem gericht verzoek hierop te antwoorden'.

Deze tekst breekt niet alleen met de wetten van 8 augustus 1980 en 10 februari 1981, doch ook met de besluiten van het verslag, dat opgesteld werd na diepgaand onderzoek door de Commissie voor de studie van de strafrechtelijke beteugeling van de belastingontduiking, in het leven geroepen door het K.B. van 17 april 1953 en voorgezeten door de heer Ganshof van der Meersch. Deze commissie was van oordeel dat om het parket toe te laten zijn taak met succes te vervullen, het alle bewegingsvrijheid moet hebben en bevrijd moet worden van alle wettelijke belemmeringen.⁶

De toevoeging van §3 roept een hele reeks opmerkingen van principiële en van praktische aard op.

Principiële bezwaren

Op principieel vlak kunnen ten minste drie fundamentele bezwaren worden geformuleerd:

a. De invoering van een verplichte vraag tot advies aan de administratie miskent de regels van de instelling van het Openbaar Ministerie. Krachtens artikel 1 V.T. Sv. kan de strafvordering niet worden uitgeoefend dan door de ambtenaren die de wet daarmee belast en ingevolge artikel 350 §1 W.I.B. zijn die ook in fiscale zaken de magistraten van het Openbaar Ministerie. Het Openbaar Ministerie kan weliswaar inlichtingen inwinnen bij politieoverheden, deskundigen en sociale diensten b.v., doch in geen geval mogen deze personen geraadpleegd worden

5. Cass., 18 maart 1942, *Arr. Cass.*, 1942, 31; Brussel, 19 februari 1975, *Pas.*, 1975, II, 111.

6. *Parl. St.*, Kamer, 1981, 62, nr 264/1, bijlage 2, p. 26.

omtrent de vraag of er naar hun zienswijze vervolgingen wenselijk zijn. De nieuwe wet bepaalt daarentegen dat indien de procureur des Konings een vervolging wil instellen, hij het advies van de administratie moet vragen.

b. Het systeem van verzoek om advies van het parket aan de administratie berust op een verwarring van belangen. Het Openbaar Ministerie staat in voor de bestraffing van handelingen die de openbare orde in het gedrang brengen en verdedigt hoofdzakelijk het openbaar belang. De administratie treedt daarentegen slechts op ten voordele van de staat, die weliswaar over tal van voorrechten beschikt, doch slechts een schuldeiser is, en derhalve verdedigt de administratie enkel een privaat belang.⁷ De gelijkenis met het misdrijf van bankbreuk is treffend. De strafvordering terzake is onafhankelijk van elke faillietverklaring uitgesproken door de rechtbank van koophandel. J.P. Spreutels schreef verhelderend over de redenen van de zelfstandigheid van de strafvordering op dit vlak: 'La faillite tend à assurer la protection des intérêts des créanciers, tandis que pour la banqueroute, c'est la sauvegarde de la moralité publique qui est directement en cause. La répression ne peut être paralysée par l'indifférence des créanciers ou les retards liés à une autre procédure'.⁸ Dat gevaar en die verwarring tussen het openbaar en het privaat belang duiken met de voorgestelde tekst boven water. Wie durft beweren dat het advies van de administratie niet beïnvloed zal worden door het privaat belang van de Staat? R. Henrion, die ten andere aan de oorsprong ligt van de nieuwe wet, liet in een vroeger wetsvoorstel op 12 oktober 1979 opmerken dat de administratie er niet op uit was veel te vervolgen en liever zelf de administratieve sancties toepaste.⁹

c. Door het parket te verplichten om advies te vragen aan de betrokken administratie tast men noodzakelijkerwijze de kracht van de wet en de vrees van haar toepassing aan. Na de goedkeuring van de Wetten van 8 augustus 1980 en van 10 februari 1981 mocht R. Declercq met het hem wel bekend gezag schrijven: 'Het nieuw systeem zal er ongetwijfeld toe bijdragen de overtuiging aan te wakkeren dat fiscale misdrijven echte misdrijven zijn, dat ze, net als de gemeenrechtelijke misdrijven, een ernstig nadeel aan de maatschappij berokkenen en dat ze, op dezelfde voet geplaatst als andere strafbare feiten, even drastisch beteugeld moeten worden'.¹⁰ Dat is niet langer meer waar. De gehele remmende werking die voortvloeit uit de mogelijke toepassing van het strafrechtssysteem is aangetast door het nieuw vervolgingsstelsel.

Praktische bezwaren

Praktisch zijn er ook een heleboel bezwaren:

a. De procureur des Konings moet indien hij een vervolging wil instellen het advies van de administratie vragen, die hierop binnen vier maanden na de ontvangst van het verzoek dient te antwoorden. Vervolgingen instellen houdt in het

7. JANSSENS, E., 'Les orientations futures du droit pénal fiscal', in *Reflexions offertes à Paul Sibille*, 1981, 645 e.v.

8. SPREUTELS, J., 'Considérations sur la banqueroute', in *L'entreprise en difficulté*, 1981, 331-363, i.h.b. 333.

9. *Parl. St.*, Senaat, 1979-80, nr. 266/1, p. 3.

10. DECLERCQ, R., in *Acta Falconis* van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de K.U.L., 83/5, 2° Fiscale dagen Zegher van Hee over 'Belastingrecht en strafrecht', p. 24-25.

strafprocesrecht niet enkel in, de zaak aanhangig maken bij de rechtbank door een dagvaarding maar ook bij de onderzoeksrechter door een vordering tot onderzoek b.v. met het oog op het afleveren van een aanhoudings- of een huiszoekingsbevel. De nieuwe wetsbepaling heeft dus als gevolg dat, wanneer de procureur des Konings deze dwangmiddelen nodig acht omdat er b.v. gevaar van vlucht van de verdachten bestaat of een risico voorhanden is dat de verdachten de sporen van hun misdrijven willen doen verdwijnen, hij eerst het advies van de administratie moet vragen. De praktijk leert dat het Openbaar Ministerie in fiscale zaken zeer dikwijls bericht ontvangt op het ogenblik zelf dat de verdachten voorbereidingen maken om de vlucht te nemen en om met de bewijzen te verdwijnen. Het systeem bouwt dus de gelegenheid in om het onderzoek van politie en justitie te doen mislukken omdat de procureur des Konings het advies van de administratie moet vragen alvorens de onderzoeksrechter te vorderen.

b. De procureur des Konings moet daarenboven bij zijn vraag om advies aan de administratie het feitenmateriaal waarover hij beschikt bij zijn verzoek voegen. Tijdens de voorbereidende werkzaamheden werd gepreciseerd dat dit eveneens geldt in het bijzonder geval waar het Openbaar Ministerie ambtshalve vervolgingen instelt, zoals b.v. voor een gewone zaak, over feiten die samenhangen met die van een aan de gang zijnde opsporing of onderzoek, en die feiten mogelijk strafbaar gestelde inbreuken op de belastingwetgeving zijn (*Parl. St.*, Senaat, 1985-86, nr. 310/1, p. 27). In dit verband is het van belang erop te wijzen dat de meeste zaken van fiscale fraude ontdekt worden ter gelegenheid van andere onderzoeken, b.v. wegens valsheid in geschriften en bedrieglijke bankbreuk, die zich a.h.w. door een soort kettingreactie uitbreiden.¹¹ In al deze gevallen zal de procureur des Konings de kaarten die hij in zijn bezit heeft op tafel moeten leggen. Er wordt thans soms beweerd dat de mededeling van het dossier gedurende het onderzoek door de procureur-generaal aan de administratie bepaald bij artikel 235 §1 W.I.B. een voor kritiek vatbare schending van de geheimhouding van het onderzoek is.¹² Deze bewering geldt onbetwistbaar voor de nieuwe tekst, die bovendien gevaarlijk is wanneer de aan het Openbaar Ministerie bekendgemaakte fiscaal strafbare feiten enkel maar mogelijk zijn geweest ten gevolge van nalatigheden of zelfs onregelmatigheden vanwege de administratie zelf.

Het verplicht advies van de administratie moet dus zowel op principieel als op praktisch vlak verworpen worden. Er werd bij de wetsvoorbereiding weliswaar nader bepaald dat enkel en alleen het Openbaar Ministerie beslist om al dan niet vervolgingen in te stellen, ongeacht de indiener van de klacht of aangifte en ongeacht de inhoud van het advies dat de gewestelijke directeur van de betrokken belastingadministratie heeft uitgebracht. Deze precisering neemt echter niet weg dat zo aan de administratieve sancties opgelegd door het bestuur voldaan werd het Openbaar Ministerie meer dan beknot zal zijn in zijn beslissing om al dan niet vervolgingen in te stellen, en vooral dat elk gerechtelijk onderzoek m.b.t. fiscale misdrijven onmogelijk wordt.

11. LAMBEAU, P., 'La fraude fiscale: pratique judiciaire', *Ann. dr. Louvain*, 1981, 371.

12. PAULUS DE CHATELET, V., 'La communication du dossier en cours d'instruction à l'administration fiscale est-elle compatible avec le secret de l'instruction?' *R.D.P.*, 1985, 743-747.

3. Het verbod voor de belastingambtenaren deel te nemen aan het onderzoek

Aan de belastingambtenaren wordt verboden als deskundigen op te treden bij de rechtbanken en parketten en deel te nemen aan de huiszoekingen, plaatsopnemingen of verhoren door het parket of de onderzoeksrechter. De rol van de belastingambtenaren zal voortaan worden beperkt tot die van getuige, zoniet zal de akte van rechtspleging waaraan de belastingambtenaar op een andere wijze dan als getuige heeft deelgenomen, ongeldig zijn.

Deze uiterst belangrijke wetswijziging wordt gerechtvaardigd door de wens betwistingen te vermijden die voortvloeien uit de toestand dat de belastingambtenaar terzelfdertijd rechter en partij blijkt te zijn (*Parl. St.*, Senaat, 1985-86, nr. 310/1, p. 27).

Men kan zeker stellen dat het huidig verloop van onderzoeken in fiscale zaken niet gelukkig is. De administratie heeft ongetwijfeld belang in het verloop en de uitslag van het onderzoek en haar ambtenaren kunnen bezwaarlijk neutraal optreden. De vereiste waarborgen van onpartijdigheid komen in het gedrang door het feit dat dezelfde ambtenaren in het onderzoek en in de taxatieprocedure optreden.

Het principiële standpunt van de regering kan op dit vlak worden bijgetreden, des te meer daar het niet te loochenen valt dat in bepaalde onderzoeken de zaken niet altijd naar behoren werden aangepakt. Het reeds lang aangekondigde protocol om de verhouding tussen parketten en administratie te regelen had wellicht orde op zaken kunnen stellen.¹³

Doch de voorgestelde oplossing om de belastingambtenaren te verbannen uit huiszoekingen, plaatsopnemingen en verhoren en ze enkel als getuige te doen optreden lijkt weinig gelukkig. Vooreerst rijst de vraag waarover die ambtenaren zullen komen getuigen.¹⁴ Bovendien kan de hoedanigheid van getuige niet worden toegekend aan iemand die, na het instellen van het strafonderzoek, er om één of andere reden werd bijgeroepen.¹⁵ Andere oplossingen dan deze van de regering werden reeds vroeger geformuleerd om de gekritiseerde bijstand van de fiscale administratie bij de bestrijding van de fiscale fraude te verhelpen. In 1982 stelde de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, de heer Van Honsté, voor een wettelijke grondslag te geven aan de detachering van ambtenaren bij de procureur des Konings of de onderzoeksrechter.¹⁶ Tijdens de 2e Fiscale Dagen Zeger van Hee over 'Strafrecht en belastingrecht' vulde Mr. R. Tournicourt in 1983 de door de procureur-generaal voorgestelde wettekst terecht aan door voor te stellen tevens de wettekst op te heffen, waarbij aan dezelfde ambtenaren taxatiebevoegdheid wordt toegekend.¹⁷ Andere voorstellen gingen in de richting van de oprichting van fiscale brigades in de schoot van de gerechtelijke

13. *Parl. St.*, Kamer, 1979-80, nr. 323/61, p. 24.

14. DECLERCQ, R., in *o.c.*, noot 10, p. 30.

15. TOURNICOURT, R., in *o.c.*, noot 10, p. 70.

16. VAN HONSATE, V., 'Het rechtspreken binnen het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Brussel', *R.W.*, 1982-83, 1553-1574, i.h.b. 1563-1566.

17. TOURNICOURT, R., in *o.c.*, noot 10, p. 73.

politie bij de parketten bestaande uit ambtenaren uit de bijzondere belastingsinspectie om elke band met de administratie te verbreken.¹⁸

De nieuwe wet is geen enkele van die wegen opgegaan en heeft gekozen voor een volledige uitsluiting van de belastingambtenaren uit het onderzoek en de rechtspleging, behalve als getuige, terwijl de praktijk enerzijds aantoonde dat alleen deze ambtenaren over de nodige know-how beschikken en anderzijds dat er niet doeltreffend kan worden opgetreden door beroep te doen op de traditionele deskundigen. In de eerste fase van een financieel onderzoek is het absoluut noodzakelijk 24 u. op 24 u te beschikken over onderzoekers die overgaan tot een schifting van de nuttige documenten ontdekt bij huiszoeken met het oog op hun inbeslagneming. Vervolgingen zonder de inbreng van een aantal specialisten in fiscaalrechtelijke aangelegenheden zijn ondenkbaar. De instelling van het nieuwe ambt van in fiscale zaken gespecialiseerde substituut biedt geen oplossing omdat het zwaartepunt van een fiscaal strafrechtelijke zaak bij het onderzoek en de technische bijstand vooral bij huiszoeken en verhoren ligt.¹⁹ Tegenover verdachten die goed voorzien zijn van geld en dus van juridisch advies en van alle hulpmiddelen om te proberen hun zeer lucratieve en misdadige praktijken voort te zetten ontwapent men thans de staat.²⁰

4. Het verplicht uitstel bij een prejudicieel fiscaal geschil

Tenslotte wordt een §4 aan artikel 350 W.I.B. toegevoegd. In feite herneemt die paragraaf het tweede lid van de bestaande wettekst, met deze belangrijke restrictie dat voortaan de rechter, bij wie de strafvordering aanhangig is, de uitspraak over de tenlastelegging moet uitstellen indien de oplossing van dit geschil hem van zodanige aard schijnt te zijn dat ze van invloed kan zijn op de strafvordering, terwijl de vroegere teksten enkel voorzagen dat de rechter de uitspraak kon uitstellen.

De omvorming van een facultatieve schorsing van de behandeling ter terechtzitting in een verplicht prejudicieel geschil druist ook in tegen de besluiten van de eerder genoemde commissie Ganshof van der Meersch, die van oordeel was dat het de rechter aan wie de strafvordering onderworpen is steeds toegelaten is te beslissen, zelfs indien het fiscaal probleem onderworpen is aan de appreciatie van de burgerlijke rechter. De strafrechter zou naar het standpunt van deze commissie soeverein oordelen over de gepastheid de zaak op te schorten en hij zou dit slechts doen wanneer hij zal oordelen dat enkel de oplossing door de burgerlijke rechter gegeven aan de fiscale betwisting hem kan toelaten de elementen van het geschil waarover hij moet beslissen, behoorlijk te beoordelen.²¹

18. Zie het wetsvoorstel van de h. DUPRÉ, Kamer, 1984-85, nr. 1195/1 en de zeer verdienstelijke scriptie tot het bijzonder licentiaat in het bedrijfsrecht verdedigd aan de V.U.B. door P. CORIJN over 'Het fiscaal strafrecht van het W.I.B.', academiejaar 1984-85, p. 107.

19. 'L'I.S.I. partie, les fraudeurs danseront', *Le Soir*, 20 juni 1985.

20. Zie de rake bemerkingen van H. SINGER-DEKKER tijdens haar afscheidscollege gegeven op 11 december 1984 bij het neerleggen van het ambt van hoogleraar in het strafrecht en het strafprocesrecht aan de Rijksuniversiteit te Groningen onder de titel *Op zoek naar evenwicht*, Zwolle, 1984, p. 9.

21. *Parl. St.*, Kamer, 1961-62, nr. 264/1, Bijlage II, p. 28.

Het verplicht uitstel betekent dat, indien bij een andere gerechtelijke of administratieve overheid een geschil aanhangig wordt gemaakt over de toepassing van een fiscaal wetboek, deze voorafgaande fiscale betwisting aan het oordeel van de strafrechter onttrokken wordt. Zulk uitstel is verre van theoretisch omdat precies de vervolgingen wegens inbreuk op artikel 339 W.I.B. nauw verband houden met het vestigen van de belasting. Weliswaar bepaalt de wet dat tijdens dat uitstel de verjaring van de strafvordering geschorst is. Doch de omstandigheid dat de verjaringstermijn niet verstreken is belet niet dat de redelijke termijn van de behandeling van zijn zaak waarop de beklaagde recht heeft kan zijn overschreden (art. 14 I.V.B.P.R. en art. 6. E.V.R.M.). Hierbij valt te melden dat er met de overbelasting van de rechtbanken geen rekening kan worden gehouden. Alleen moet nagegaan worden of de periode waarin de verdachte onder de dreiging van een strafvervolging leeft niet te lang aansleept. Een aan de strafprocedure voorafgaande gerechtelijke of administratieve procedure kan als gevolg hebben dat de onzekerheid waarin de betrokkene verkeerde te lang duurt. Daarenboven weet iedereen dat na enige tijd de maatschappelijke en individuele relevantie van de uitspraak afneemt, al treedt de verjaring van de strafvordering niet in en al is de redelijke termijn voor de behandeling van de zaak niet overschreden.

Advocaat Afschrift, die zich zelf voorstander van een verplicht uitstel onder de vroegere wetgeving toonde, gaf royaal het volgende toe: 'Même si pendant la surséance à statuer, le cours de la prescription est suspendu, on peut s'interroger sur la portée pratique d'une condamnation qui interviendra de nombreuses années après les faits. Or, c'est évidemment ce qui risque de se produire lorsqu'il est fait droit à une exception fondée sur une question préjudicielle, la lenteur de la procédure strictement fiscale s'ajoutant à celle de nombreuses instructions en matière financière'.²²

Besluit

Besluiten kunnen zeker getrokken worden op politiek vlak. Ze hebben hun plaats in andere media.

Op juridisch gebied en meer in het bijzonder m.b.t. de strafrechtsbedeling kan gesteld worden dat sedert de Wetten van 8 augustus 1980 en 10 februari 1981 de rechtsonderhorige werkelijk de indruk had gekregen dat invloedrijke personen die de belastingdiensten om de tuin leiden en zich door buitengewoon behendige en vernuftige manipulaties verrijken ook strafrechtelijk ter verantwoording worden geroepen. Dat deze wetten niet volmaakt waren en hun toepassing vooral in de fase van het onderzoek soms te wensen overliet kan dadelijk worden toegegeven. Het komt echter niet volledig met de werkelijkheid overeen te stellen dat niet de grote vennootschappen en echte schuldigen werden aangepakt, maar dat wel onmeedogend heksenjacht werd gevoerd op de kleine man, de middelgrote en kleine ondernemingen die in het doolhof van de fiscale wetboeken zonder bedrieglijk opzet bepaalde technische reglementeringen over het hoofd zouden hebben gezien. In zijn vorderingen in een beruchte zaak gaf eerste substituut René Marchal bij wijze van inleiding een overzicht waaruit enerzijds

22. AFSCHRIFT, Th., 'La question préjudicielle en cas de poursuites pénales pour fraude fiscale', *J.D.F.*, 1983, 5-19

bleek dat de louter fiscale dossiers slechts een kleine fractie uitmaken van het totaal pakket van dossiers geopend door de financiële sectie van het parket van de hoofdstad, en anderzijds de bijzondere belastingsinspectie dank zij de samenwerking met het gerecht tijdens de jaren 1982-'85 een bedrag van ongeveer 5 miljard voor de staat recupereerde.

Het vertrouwen van de rechtsonderhorige in de rechtsprekende functie zal integendeel zwaar op de proef worden gesteld door de nieuwe wetgeving wanneer hij zal vaststellen hoe kwetsbaar de rechtstaat wordt en hoe machteloos de organen van politie en justitie zijn als het er om gaat vervolgingen in te stellen tegen personen, die zoals blijkt uit streng wetenschappelijk onderzoek²³ aanzienlijke schade aan de gemeenschap veroorzaken door het schatkistverlies ten gevolge van hun fiscale fraude.

Dit besluit impliceert geenszins dat men zich met die media kan verenigen waarin vooral de witte-boorden-verdachten al schuldig worden verklaard voordat hun zitting is begonnen.

A. De Nauw
20 september 1986

23. VAN KERCKVOORDE, J., 'Beautiful black? De zwarte fraude, verdeling en determinanten van belastingafwending in België', *Panopticon*, 1985, 538-557.